

Освіта
для успіху
громадська організація

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

«Вчитель/вчителька, без яких коворкінг не працюватиме»

за результатами проєкту «Зміцнення місцевої економіки та доброго врядування», який впроваджувався ГО «Освіта для успіху» за підтримки Ради Європи у рамках програми "Децентралізація і реформа публічної адміністрації в Україні"

Авт.: національні експерти Дацишин Маркіян, Дятленко Сергій, Савицький Іван, Пелипенко Марія, Ємшина Оксана

Проєкт впроваджувався протягом червня-жовтня 2022 року у п'яти обраних на конкурсі закладах освіти Львівської (ліцей "Львівський", Пустомитівський ліцей №1), Тернопільської (Копичинецький ліцей №2) та Хмельницької (Городоцький ліцей №4, Крупецький ліцей) областей. Заклади отримали сучасне обладнання та консультаційну підтримку запуску нового формату роботи. Але цей проєкт не про лише нове обладнання для шкільних майстерень (як може здатися на перший погляд), а про нову роль школи у громаді та про новий інструмент (відкритий шкільний коворкінг) для розкриття творчого і підприємницького потенціалу учнів і дорослих жителів, а також переселенців.

Школі потрібен проактивний вчитель

За радянської школи трудове навчання виконувало роль першої сходинки для здобуття робітничих професій. А відтак і вчителі, які навчалися та працювали в ті часи, були налаштовані саме на результат підготовки до здобуття робітничої професії.

Ще на початку 2000-х стало зрозумілим, що таке трудове навчання, яке було в радянській школі і яке передалося новій українській, суспільству не потрібне. Це проявилось в зменшенні кількості годин на вивчення предмета, вилученні його з розкладу шкіл нового типу гімназій і ліцеїв, можливості заміни його на тогочасну інформатику, тощо.

З того часу в трудовому навчанні відбувалися постійні зміни, спрямовані на заміну самих підходів до завдань навчального предмета, а відтак, і до підготовки вчителя трудового навчання/технологій, і до обладнання навчальних майстерень. На зміну предметно-операційній системі в трудовому навчанні прийшла проєктно-технологічна, з'явилися варіативні модулі, діти стали проєктувати та виготовляти індивідуальні вироби, проявляти творчість в процесі роботи, перестали заглиблюватися в технічні деталі, які ніколи на практиці не зустрінуться в їх житті.

Відтак сучасному вчителю трудового навчання/технологій потрібно не лише слідкувати за змінами, а й вишукувати нові форми організації роботи для підвищення зацікавленості учнів, врахування їх пізнавальних інтересів. Все складніше стає мотивувати учнів до роботи на токарному верстаті по металу чи до в'язання спицями, натомість популярними серед хлопців і дівчат є кулінарія, дизайн, новітні технології та сучасні інструменти і обладнання, які спрощують процес виготовлення виробів та підвищують якість і привабливість самих робіт.

До речі, оскільки ми згадали про учнів та учениць, то не зайвим буде нагадати, що вже більше 5 років навчальні програми з технологій передбачають при вивченні трудового навчання поділ на групи не за гендерною ознакою на хлопців і дівчат, а за інтересами дітей (на технічні та обслуговуючі види праці). Все частіше учасниками і навіть переможцями вже фінального етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад з трудового навчання/технологій з технічних видів праці стають дівчата, а з обслуговуючих видів праці – хлопці. То ж і на рівні шкіл варто сприяти новому гендерно збалансованому підходу, розширюючи можливості дітей в реалізації своїх нахилів та здібностей.

За останні 10 років наша команда відвідала більше тисячі навчальних майстерень по всій території країни. Зустрічали всяке: і порожні стіни, і нездало обладнані майстерні у перспективних вчителів. Однак ніколи не зустрічалося нам хорошої майстерні у професійно невмотивованого вчителя. Хороша майстерня, а відтак і відкритий коворкінг, може добре функціонувати лише в проактивного вчителя. І такі вчителі є.

Хороше обладнання “прийде” туди, де є вже щось обладнали самостійно.

Багато вчителів трудового навчання скаржаться, що для успішної роботи їм не вистачає лише обладнання в навчальну майстерню. Вони можуть помилятися. Обладнання є важливим, проте не головним. Зі свого досвіду реалізації попередніх проєктів ми знаємо, що не можна поставляти нове сучасне

обладнання тим вчителям і у ті заклади освіти, які самі ще не зробили жодного кроку до облаштування своєї майстерні. Бо це обладнання так і залишиться незатребуваним в навчальному процесі, а інколи - і не запущеним в роботу. Пам'ятаєте, так колись давно було з комплектами комп'ютерів, які стояли в окремих школах під плівкою і відкривалися тоді, коли у школі були високі гості. Чи мультимедійними дошками, які використовували, «бо на них зручно писати». Так інколи трапляється і з обладнанням навчальних майстерень, коли воно потрапляє в руки невмотивованого пасивного вчителя.

Саме тому під час відбору для участі в проекті, що реалізовувався за підтримки Ради Європи, ми звертали особливу увагу на наявність матеріальної бази навчальних майстерень та напрацювання і досягнення за обраним профілем. Завдяки цьому, за рахунок проекту відбувалося лише дообладнання майстерень, щоб перетворити їх у коворкінги. Для вчителів же це було бажане та довгоочікуване обладнання. Яке вони відразу тестували та запускали в роботу.

Городоцький ліцей № 4 мав досить пристойну навчальну майстерню зі швейним обладнанням, а учні ліцею під керівництвом вчительки Валентини Крімер неодноразово ставали переможцями Всеукраїнських учнівських олімпіад з трудового навчання/технологій. А сама пані Валентина є співавтором навчальних програм та підручників з трудового навчання/технологій.

Переможця Всеукраїнської учнівської олімпіади з трудового навчання/технологій мав і Копичинецький ліцей № 2, при цьому, свою майстерність йому особливо вдалося продемонструвати в обробці деревини.

Вчителям, які лише розпочинають «збирати» свій коворкінг радимо розпочати з «малого». Адже, той, хто претендує на обладнання з вирощування мікрозелені, повинен мати напрацювання у догляді за рослинами, впровадженні здорового способу життя.

Хто претендує на теплицю, повинен вже мати успіхи у догляді за пришкольними грядками.

Хто претендує на лобзиковий верстат, повинен мати електролобзик, а хто претендує на електричний лобзик – має мати ручний лобзик. І не просто мати, а вміло вправлятися ним.

Хто претендує на кухонний комбайн, повинен би мати електричний міксер, а перед тим – ручний.

То ж не варто відразу зазіхати на все, а робити поступові кроки до наповнення обладнанням свого коворкінгу, проявляючи, при цьому, жвавий інтерес до справи. Найважчий крок – то найперший. Далі буде легше.

Залучення допомоги. Вона може прийти звідки і не очікували

Під час навчального процесу вчитель залишається в навчальній майстерні сам на сам з учнями. І все залежить тільки від його вміння налагодити співпрацю з ними. В умовах шкільного коворкінгу вчитель може заручитися допомогою ззовні. Найпростішим варіантом такої допомоги є залучення під час

гурткової роботи старших і досвідченіших учнів для навчання молодших і тих, що без досвіду. При цьому у вигазі залишаються всі: вчитель – бо матиме час на виконання інших завдань; наставники – бо відчувають свою значущість та впевненість у своїх професійних вміннях; молодші та недосвідчені учні – бо пояснення здійснюватиметься на однаковому рівні сприйняття і розуміння проблеми.

Залучати до навчання, наставництва та майстер-класів в умовах відкритого шкільного коворкінгу можна і дорослих жителів громади: батьків, підприємців, народних майстрів. Це не лише розширює можливості коворкінгу - нові технології, матеріали, асортимент виробів, підприємницька складова, а й налагоджує тісну співпрацю, яка може переростати в серйозніші проекти. За такої співпраці учні чітко бачать вагомість вкладу теперішнього навчання і вдосконалення своєї майстерності для досягнення життєвих цілей.

Маємо приклади, коли завдяки коворкінгу внутрішньо переміщені особи змогли знайти себе у ролі вчителів/наставників, передаючи свої знання і вміння місцевим. Так, у столярному коворкінгу Копичинець почав працювати переселенець з Херсонщини (славнозвісного с.Чорнобаївка), який багато років займався столярною справою вдома, але не зміг забрати з собою деревообробні верстати та інструменти. Тепер він працює і вчить інших у коворкінгу - як дітей, так і дорослих .

Майстриня-переселенка з Херсонщини провела майстер-класи по пошиттю косметичок, оздоблення виробів вишивкою у Городоцькому коворкінгу. А ще допомогла налаштувати деяке обладнання, бо має безпосереднє відношення до його роботи за своєю професією. Показово, що майстриня сама проявила ініціативу і запропонувала допомогу, як тільки почула від знайомих, що у громаді відкривається швейний коворкінг. Саме тому важлива масштабна інформаційна кампанія для популяризації можливостей коворкінгу, яка не повинна обмежуватися лише учнями та освітянами.

«Спусковий гачок» в професійній кар'єрі вчителя

Кожен вчитель проходить певні щаблі свого професійного розвитку. Не топтатися на місці, і швидше рухатися вперед допомагають тригери, які спонукають до вдосконалення. Таким тригером для керівників коворкінгів і вчителів трудового навчання шкіл стала участь у проекті “Зміцнення місцевої економіки та доброго врядування”, який впроваджувався у червні-жовтні 2022 року громадською організацією “Освіта для успіху” за підтримки Ради Європи.

Національними експертами було запропоновано та проведено ряд активностей в роботі з адміністраціями закладів, керівниками коворкінгів, вчителями трудового навчання та іншими педагогічними працівниками.

Найперше була оголошена та проведена онлайн інформаційна сесія, під час якої ми ознайомили з проектом, що тоді ще тільки мав впроваджуватися, представників усіх зацікавлених закладів освіти. Ознайомили не лише з умовами участі, а й з особливостями відбору, обмеженнями, пропозиціями, які нададуть додаткові переваги. На нашу думку, це допомогло учасникам підготувати якісну заявку не лише для участі у цьому проекті, а й сформувані підходи до написання заявок на участь в інших проектах.

Надалі ми вже працювали з відібраними за конкурсом закладами освіти. Для них були проведені навчальні вебінари та тренінги з таких питань:

- Вступний ознайомчий тренінг (для усіх учасників, що планували брати участь у створенні та діяльності коворкінгів);
- Визначення завдань, цілей та показників, що їх мають досягти коворкінги до завершення проєкту (для усіх учасників, що планували брати участь у створенні та діяльності коворкінгів);
- Формування інноваційних освітніх програм закладів загальної середньої освіти (для адміністрацій);
- Формування переліку обладнання для коворкінгу відповідного профілю (для керівників коворкінгів);
- Ознайомлення з вимогами нового Державного стандарту базової загальної середньої освіти (для керівників коворкінгів та вчителів трудового навчання, з залученням керівника робочої групи з розроблення державного стандарту освітньої галузі «Технології», професора Терещука А. І.);
- Ознайомлення з новими модельними навчальними програмами з технологій, 5-6 кл. (для керівників коворкінгів та вчителів трудового навчання з залученням авторів модельних навчальних програм Терещука А. І. та Медвідь О. Ю.);
- Розроблення календарно-тематичного планування з урахуванням можливостей виконання нових проєктів в умовах коворкінгів;
- Впровадження сучасної профорієнтаційної роботи (для учнів та педагогічних працівників з залученням фахівця з профорієнтації Седоченко А.);
- Ознайомлення з соціальним шкільним підприємництвом (для учнів та педагогічних працівників);
- Ефективна комунікація в соцмережах та промоція коворкінгів (для педагогічних працівників);
- Виготовлення продукції першої необхідності у шкільних коворкінгах (для керівників коворкінгів);
- Підготовка проєктної заявки на грантовий конкурс для залучення позабюджетних коштів.

Цей перелік тем навчальних заходів може слугувати орієнтиром для підготовки внутрішніх планів підвищення кваліфікації педагогічних працівників, які працюють у коворкінгу.

Окрім цього, експерти ГО “Освіта для успіху” брали активну участь у формуванні, плануванні роботи та безпосередньо в засіданнях робочих груп, які були створені в кожній громаді, що реалізовувала проєкт, для координації діяльності зацікавлених сторін (заклад освіти, місцева влада, громадськість, підприємці, учні). Ці робочі групи, як правило, не були формальними. Саме на засіданнях робочих груп вирішувалися питання підтримки коворкінгів місцевою владою та підприємцями, взаємодії з внутрішньо переміщеними особами.

Також керівники коворкінгів та вчителі трудового навчання протягом двох місяців мали постійний менторський супровід від експертів. Так вирішувалися

поточні питання організації діяльності коворкінгів та оптимальних шляхів досягнення запланованих результатів.

Саме ці **активності** і стали тим спусковим гачком, який зрушив, спонукав, надихав, підштовхував, стимулював педагогічних працівників до професійного зростання та вмотивованої професійної діяльності.

Громадська організація «Освіта для успіху» започаткована у 2018 році освітянами та громадськими активістами під час національного етапу Олімпіади з трудового навчання (технологій) задля створення умов та можливостей для всебічного професійного та особистісного розвитку, зростання і самореалізації дітей; сприяння ініціативам учнів та молоді; організації всеукраїнських та регіональних конкурсів та інших заходів для заохочення талановитих учнів; допомога старшокласникам у виборі професійної спрямованості.

Наша мета – самозарадний і відповідальний молодий громадянин, який/яка досягає успіхів в житті та бере участь у розвитку своєї громади.

Доеднуйтеся до нас:

- на сайті: <https://www.edukraine.org.ua/>
- у соцмережах: <https://www.facebook.com/NGOEFS>

За результатами впровадження проекту «Зміцнення місцевої економіки та доброго врядування» були розроблені наступні методичні рекомендації, з якими можна ознайомитися за покликанням (QR-кодом поруч). А саме:

1. Чим коворкінг відрізняється від навчальної майстерні та як перетворити навчальну майстерню на коворкінг
2. Вчитель/вчителька, без яких коворкінг не працюватиме
3. Як підібрати обладнання для шкільного коворкінгу
4. Де брати ідеї для проєктів у шкільному коворкінгу
5. Як підготувати виграшну грантову заявку

Методичні
матеріали

«Цей документ створено за фінансової підтримки Ради Європи.

Погляди, висловлені в цьому документі, жодним чином не можуть вважатися такими, що відображають офіційну думку Ради Європи».